

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
36004551	IES Illa de Tambo	Marín	2024/2025

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Lingua galega e literatura	4º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	6
4.1. Concrecións metodolóxicas	14
4.2. Materiais e recursos didácticos	15
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	15
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	16
6. Medidas de atención á diversidade	17
7.1. Concreción dos elementos transversais	18
7.2. Actividades complementarias	19
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	20
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	21
9. Outros apartados	21

1. Introducción

Tal como se recolle no PEC do Centro, o IES Illa de Tambo ten uns 500 alumnos/as e atópase no concello de Marín, na comarca do Morrazo, cunha poboación duns 25000 habitantes.

É unha vila moi próxima á capital de Pontevedra, feito que incide en que a lingua predominante no contorno do Centro sexa o castelán; o galego é unha lingua residual para a maioría do alumnado que en moitos casos, non ten contacto con ela dentro da súa familia. Por iso deducimos que a transmisión xeracional se está rompendo: hai algúns "avós" que aínda conservan o galego como lingua habitual, pero esta realidade cambia na maior parte dos "pais"; como resultado podemos concluír que hai unha altísima porcentaxe de rapaces/as que non escoita nunca falar en galego nas súas casas e que, probablemente, o único contacto que teñan coa lingua galega procede do centro escolar.

Esta situación ocasiona no alumnado actitudes diglósicas, tamén actitudes negativas verbo da súa lingua e da súa cultura; chegando, incluso, ao auto-odio, co rexeitamento máis absoluto. Non podemos tampouco esquecer a presenza, aínda que sexa nunha porcentaxe moi minoritaria, de alumnado de etnia xitana que é castelán-falante e rexeitan a lingua e os alumnos/as doutras nacionalidades (marroquís sobre todo) que se atopan cunha dobre dificultade. A isto cómpre engadir a heteroxeneidade que presenta o alumnado, sobre todo na ESO, no que concirne ao nivel de desenvolvemento das competencias básicas, xa que algúns alumnos presentan deficiencias pola falta de interese pola aprendizaxe ou pola actitude de rexeitamento ao esforzo persoal.

Estes datos foron importantes para a elaboración da programación, tanto na ESO como no Bacharelato, xa que se realizou tendo en conta a necesidade de eliminar a situación de diglosia e as actitudes negativas que aínda perviven cara o proceso de normalización da lingua, orientándoa sempre ao progreso na auto-estima e proporcionarlle ao alumnado a formación, a madurez intelectual e humana e as habilidades que lle permitan desenvolver as funcións sociais e incorporarse á vida activa con responsabilidade e competencia, tendo sempre en conta que o fundamental é que os rapaces e rapazas se acheguen á cultura e á sociedade do mundo actual globalizado desde unha óptica claramente galega e só se se parte do coñecemento profundo do seu propio mundo e da súa lingua propia acadarán estes obxectivos.

O departamento de Lingua e Literatura Galega do noso centro está formado por catro docentes con horario completo e dous deles ocúpanse de impartir 4º de ESO.

Por último tamén podemos engadir que nesta materia hai unha porcentaxe moi alta de aprobados, que soe flutuar en torno ao 90%.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Describir e apreciar a diversidade lingüística da Península Ibérica e do mundo, analizar a orixe e o desenvolvemento sociohistórico das súas linguas (e, máis concretamente, do portugués, catalán e éuscaro) e as características dialectais do galego para favorecer a reflexión interlingüística, combater os estereotipos e prexuízos, valorar a diversidade e crear vínculos socioafectivos coa lingua galega.	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2 - Comprender e interpretar textos orais e multimodais recollendo o sentido xeral e a información máis relevante, identificando o punto de vista e a intención do emisor e valorando a súa fiabilidade, a súa forma e o seu contido, para construír coñecemento, formar opinión e ampliar as posibilidades de gozo e de lecer.	2	2	1	2-3	4	3		

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX3 - Producir textos orais e multimodais con coherencia e fluidez e co rexistro adecuado, atendendo ás convencións propias dos diferentes xéneros discursivos, e participar en interaccións orais con actitude cooperativa e respectuosa, tanto para construír coñecemento e establecer vínculos persoais como para intervir de maneira activa e informada en diferentes contextos sociais.	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4 - Comprender, interpretar e valorar textos escritos, con sentido crítico e diferentes propósitos de lectura, recoñecendo o sentido global e as ideas principais e secundarias, identificando a intención do emisor, reflexionando sobre o contido e a forma, avaliando a súa calidade e fiabilidade para dar resposta ás necesidades e aos intereses comunicativos diversos e para construír coñecemento.	2-3-5	2	4	1	4	3		
OBX5 - Producir textos escritos e multimodais coherentes, cohesionados, adecuados e correctos atendendo ás convencións propias do xénero discursivo elixido, para construír coñecemento e para dar resposta de maneira informada, eficaz e creativa a demandas comunicativas concretas.	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6 - Seleccionar e contrastar información procedente de diferentes fontes de maneira progresivamente autónoma, avaliando a súa fiabilidade e pertinencia en función dos obxectivos de lectura e evitando os riscos de manipulación e desinformación, e integrala e transformala en coñecemento para comunicala desde un punto de vista crítico e persoal e, ao mesmo tempo, respectuoso coa propiedade intelectual.	3			1-2-3-4	4	2	3	
OBX7 - Seleccionar e ler de maneira autónoma obras diversas como fonte de pracer e coñecemento, configurando un itinerario lector que evolucione en canto á diversidade, complexidade e calidade das obras, e compartir experiencias de lectura para construír a propia identidade lectora e para gozar da dimensión social e cultural da lectura.	1-4			3	1			1-2-3
OBX8 - Ler, interpretar e valorar obras ou fragmentos literarios do patrimonio galego, portugués e universal, utilizando unha metalinguaxe específica e mobilizando a experiencia biográfica e os coñecementos literarios e culturais que permitan establecer vínculos entre textos diversos e con outras manifestacións artísticas, para conformar un mapa cultural, ampliar as posibilidades de gozo da literatura e crear textos de intención literaria.	1-4					1		1-2-3-4

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX9 - Mobilizar o coñecemento sobre a estrutura da lingua e os seus usos e reflexionar de maneira progresivamente autónoma sobre as eleccións lingüísticas e discursivas, coa terminoloxía axeitada, para desenvolver a conciencia lingüística, aumentar o repertorio comunicativo e mellorar as destrezas tanto de produción oral e escrita como de recepción crítica.	1-2	2	1-2		5			
OBX10 - Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática, da resolución dialogada dos conflitos e da igualdade de dereitos de todas as persoas, utilizando unha linguaxe non discriminatoria e desterrando os abusos a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz, senón tamén ético e democrático, da linguaxe.	1-5	3		3	3	1-2-3		

Descrición:
3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	As linguas e os seus falantes	1ª avaliación: Léxico (as viaxes, a construción, a administración pública). As linguas do Estado. Linguas minorizadas e dominantes. 2ª avaliación: Léxico (a cociña, a xustiza, o carácter). Os prexuízos. Normalización e Normativización. As variedades lingüísticas. 3ª avaliación: Léxico (o comercio, o traballo, a gastronomía). A variedade estándar. A lusofonía.	25	24	X	X	X
2	A comunicación oral	O obxectivo desta unidade didáctica é que o alumnado comprenda a lingua oral e sexa capaz de facer exposicións coherentes. Tamén buscará afondar na realización de debates respectuosos e no uso dunha linguaxe non discriminatoria.	10	15	X	X	X
3	A comunicación escrita	A función desta unidade didáctica é conseguir que o alumnado sexa capaz de interpretar e producir textos escritos de diferente tipoloxía (narrativo, descritivo, dialogado, expositivo, argumentativo, xornalístico, publicitario). Tamén se busca que o alumnado sexa capaz de realizar traballos simples	10	15	X	X	X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	A comunicación escrita	(individualmente ou en grupo) nos que teña que usar medios tecnolóxicos de maneira responsable e seleccionar a información que sexa pertinente.	10	15	X	X	X
4	A literatura galega do século XX	O temario de literatura galega irase distribuindo polas tres avaliacións procurando facer moitas lecturas dos textos e autores/as máis relevantes: A poesía de inicios do XX, a Xeración Nós, as Vanguardas, a poesía de Posguerra, a prosa e Posguerra, o exilio, poesía/narrativa e teatro actuais. Aquí tamén se estudará un resumo da Historia da Lingua do século XX por estar intimamente relacionada coa literatura.	40	34	X	X	X
5	Estudo da lingua galega	Esta unidade ocuparase de rudimentos de sintaxe e de ortografía: a puntuación, as maiúsculas, abreviaturas e acrónimos, palabras con escritura complicada (porque, senón, hai...) e a escrita dos números.	15	17	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	As linguas e os seus falantes	24

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Recoñecer e valorar, a partir da explicación da orixe común do galego e do portugués e do seu desenvolvemento histórico e sociolingüístico, as semellanzas e diferenzas entre as dúas linguas, identificando e contrastando os trazos lingüísticos máis salientables e ampliando o repertorio léxico en lingua portuguesa.	Entender a orixe do galego e do portugués e a proximidade entre ambas. Ampliar o léxico.	PE	100
CA1.2 - Recoñecer e valorar as variantes dialectais do galego, identificando os trazos fónicos, gramaticais e léxicos máis característicos dos bloques e das principais áreas lingüísticas, establecendo as diferenzas respecto da norma e distinguindo estes trazos dos sociolectais e de rexistro en manifestacións orais, escritas e multimodais.	Coñecer os principais bloques dialectais e poder diferenciarlos a partir dunhas poucas características.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Identificar e cuestionar prexuízos e estereotipos lingüísticos adoptando unha actitude de respecto e valoración da riqueza cultural, lingüística e dialectal a partir da análise da diversidade lingüística da contorna escolar e social próxima e da exploración e reflexión sociolingüística sobre os fenómenos de contacto entre linguas e da indagación dos dereitos lingüísticos individuais e colectivos.	Identificar prexuízos e combatalos. Valorar a diversidade lingüística. Identificar a diglosia.		
CA1.4 - Valorar a lingua éuscara, analizando as súas características máis salientables para coñecer e comprender a realidade lingüística de España.	Coñecer as diferentes linguas que se falan no Estado español e o seu grao de recoñecemento legal.		
CA1.5 - Elaborar traballos de investigación de maneira progresivamente autónoma en diferentes soportes sobre diversos temas de interese académico, persoal ou social, partindo da información seleccionada.	Elaborar pequenos traballos de investigación adecuados ao nivel.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Ampliación do coñecemento do portugués. Semellanzas e diferenzas léxicas entre o galego e o portugués (falsos amigos). - Fenómenos dialectais fónicos, gramaticais e léxicos dos bloques e das áreas lingüísticas do galego. Comparación entre a norma e as variedades dialectais. - Diferenzas entre os trazos dialectais, os sociolectos e os rexistros. - Desenvolvemento da reflexión sociolingüística. Exploración e rexeitamento de prexuízos e estereotipos lingüísticos. Os fenómenos do contacto entre linguas: bilingüismo, diglosia, préstamos e interferencias. - Indagación sobre os dereitos lingüísticos e a súa expresión en leis e declaracións institucionais. - Valoración e comprensión das principais características do éuscaro. - Elaboración de traballos de investigación relacionados con temas de interese académico, persoal ou social.

UD	Título da UD	Duración
2	A comunicación oral	15

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender e valorar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais, escritos e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos e avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Comprender o sentido de textos orais de certa complexidade e diferentes ámbitos.	TI	100

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Realizar exposicións orais previamente planificadas, correctas, coherentes e cunha duración predeterminada.		
CA2.3 - Participar de maneira activa e axeitada en interaccións orais informais e en situacións orais formais de carácter dialogado, mantendo actitudes de escoita activa e estratexias de cooperación conversacional e de cortesía lingüística.	Participar de maneira correcta e respectuosa en interaccións orais.		
CA2.9 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Identificar os usos discriminatorios da linguaxe e eliminalos do propio discurso.		
CA2.10 - Utilizar estratexias para a resolución dialogada dos conflitos, procurando consensos, tanto no ámbito persoal como no educativo e no social.	Aprender a solucionar os conflitos mediante o diálogo.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Secuencias textuais básicas, con especial atención ás argumentativas. - Propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación. - Xéneros discursivos propios do ámbito social. Redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital e riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na rede. Análise da imaxe e dos elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e multimodais. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal: cooperación conversacional e cortesía lingüística. Es-coita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. - Comprensión oral: sentido global do texto e relación entre as súas partes, selección e retención da información relevante. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal, dos abusos a través da palabra e dos usos - Produción oral formal: planificación e procura de información, textualización e revisión. Adecuación á audiencia e ao tempo de exposición. Elementos non verbais. Trazos discursivos e lingüísticos da oralidade formal. A deliberación oral argumentada. A ex - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais.

UD	Título da UD	Duración
3	A comunicación escrita	15

Cráterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Comprender e valorar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante en función das necesidades comunicativas e a intención do emisor en textos orais, escritos e multimodais de certa complexidade de diferentes ámbitos, analizando a interacción entre os diferentes códigos e avaliando a súa calidade, a súa fiabilidade e a idoneidade da canle utilizada, así como a eficacia dos procedementos comunicativos empregados.	Comprender o sentido de textos escritos de certa complexidade e diferentes ámbitos.	TI	100
CA2.2 - Realizar exposicións e argumentacións orais e escritas de certa extensión e complexidade con diferente grao de planificación sobre temas de interese persoal, social, educativo e profesional axustándose ás convencións propias dos diversos xéneros discursivos, con fluidez, coherencia e cohesión e co rexistro adecuado en diferentes soportes, utilizando de maneira eficaz recursos verbais e non verbais.	Elaborar textos escritos de certa extensión e complexidade.		
CA2.4 - Comprender, valorar e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Comprender o sentido de textos escritos e multimodais de certa complexidade.		
CA2.5 - Planificar a redacción de textos escritos e multimodais sinxelos, atendendo á situación comunicativa, ao destinatario, ao propósito e á canle, presentando, despois da súa revisión, un texto final coherente, cohesionado e co rexistro adecuado.	Elaborar textos escritos sinxelos, correctos, coherentes e froito dunha planificación anterior.		
CA2.6 - Localizar, seleccionar e contrastar información de maneira progresivamente autónoma procedente de diferentes fontes, calibrando a súa fiabilidade e reelaborala e comunicala de maneira creativa adoptando un punto de vista crítico e respectando os principios de propiedade intelectual.	Recoller e seleccionar información utilizando fontes diversas.		
CA2.7 - Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable das tecnoloxías dixitais con relación á procura e á comunicación da información, reflexionando sobre as posibles manipulacións presentes nas canles de transmisión da información.	Usar as tecnoloxías dixitais de modo crítico e seguro.		
CA2.8 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Revisar e mellorar os textos propios de maneira autónoma.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.9 - Identificar e desterrar os usos discriminatorios da lingua, os abusos a través da palabra e os usos manipuladores da linguaxe partindo da reflexión e da análise dos elementos lingüísticos, textuais e discursivos utilizados, así como dos elementos non verbais da comunicación.	Eliminar dos propios textos usos discriminatorios da linguaxe.		
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender textos escritos e multimodais de certa dificultade.		
CA3.7 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos escritos (individuais ou colectivos) con intención literaria.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Xéneros discursivos desde o punto de vista da produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Secuencias textuais básicas, con especial atención ás argumentativas. - Propiedades textuais: coherencia, cohesión e adecuación. - Xéneros discursivos propios do ámbito social. Redes sociais e medios de comunicación. Etiqueta dixital e riscos de desinformación, manipulación e vulneración da privacidade na rede. Análise da imaxe e dos elementos paratextuais dos textos icónico-verbais e multimodais. - Xéneros discursivos propios do ámbito profesional: o currículo, a carta de motivación e a entrevista de traballo. - Procesos de produción, comprensión e análise crítica de textos orais, escritos e multimodais. - Interacción oral e escrita de carácter informal e formal: cooperación conversacional e cortesía lingüística. Es-coita activa, asertividade e resolución dialogada dos conflitos. - Comprensión lectora: sentido global do texto e relación entre as súas partes. A intención do emisor. Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica. Os abusos de poder e a manipulación a través da linguaxe. As noticias falsas. Valoración da forma e do contido do texto. - Produción escrita: planificación, textualización, revisión e edición en diferentes soportes. Corrección gramatical e ortográfica. Propiedade léxica. Usos da escritura para a organización do pensamento: toma de notas, esquemas, mapas conceptuais, definicións - Alfabetización mediática e informacional: procura e selección da información con criterios de fiabilidade, calidade e pertinencia; análise, valoración, reorganización e síntese da información en esquemas propios e transformación en coñecemento; comunica - Recoñecemento e uso discursivo dos elementos lingüísticos en textos orais, escritos e multimodais. - Mecanismos de cohesión. Conectores textuais de causa, consecuencia, condición e hipótese. Mecanismos de referencia interna, gramaticais e léxicos (nominalizacións e hiperónimos de significado abstracto). - Correlación temporal na subordinación de oracións e no discurso relatado. - Corrección lingüística e revisión ortográfica e gramatical dos textos. Uso de dicionarios, de manuais de consulta e

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - de correctores ortográficos en soporte analóxico ou dixital. - Os signos de puntuación como mecanismo organizador do texto escrito. A súa relación co significado. - Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

UD	Título da UD	Duración
4	A literatura galega do século XX	34

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.1 - Comprender e interpretar o sentido global, a estrutura, a información máis relevante e a intención do emisor de textos escritos e multimodais de certa complexidade, realizando as inferencias necesarias e con diferentes propósitos de lectura.	Comprender textos escritos de certa complexidade.	PE	100
CA3.2 - Valorar criticamente o contido e a forma de textos de certa complexidade avaliando a súa calidade e fiabilidade, así como a eficacia dos procedementos lingüísticos empregados.	Valorar o contido e a forma de textos de certa complexidade.		
CA3.3 - Ler de maneira autónoma textos seleccionados en función dos propios gustos, intereses e necesidades e deixar constancia do progreso do propio itinerario lector e cultural explicando os criterios de selección das lecturas, as formas de acceso á cultura literaria e a experiencia da lectura.	Ler de maneira autónoma textos seleccionados e ser capaz de establecer criterios propios de selección.		
CA3.4 - Compartir a experiencia da lectura en soportes diversos relacionando o sentido da obra coa propia experiencia biográfica, lectora e cultural.	Compartir a propia experiencia lectora.		
CA3.5 - Explicar e argumentar a interpretación das obras lidas a partir da análise das relacións internas dos seus elementos constitutivos co sentido da obra, e das relacións externas do texto co seu contexto sociohistórico, atendendo á configuración e á evolución dos xéneros e subxéneros literarios.	Entender e analizar as obras comentadas na aula e ser capaz de situalas no contexto en que foron creadas.		
CA3.6 - Establecer de maneira progresivamente autónoma vínculos argumentados entre os textos lidos e outros textos escritos, orais ou multimodais, así como con outras manifestacións artísticas e culturais, en función de temas, tópicos, estruturas, linguaxe e valores éticos e estéticos, mostrando a implicación e a resposta persoal do lector na lectura.	Entender a relación entre a literatura e outras artes.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.7 - Crear textos persoais ou colectivos con intención literaria e conciencia de estilo, en distintos soportes e coa axuda doutras linguaxes artísticas e audiovisuais, a partir da lectura de obras ou fragmentos significativos en que se empreguen as convencións formais dos diversos xéneros e estilos literarios.	Crear textos literarios de maneira individual ou colectiva.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Lectura autónoma. Implicación na lectura de obras de forma progresivamente autónoma a partir dunha prelección de textos variados e reflexión sobre os textos lidos e sobre a propia práctica da lectura. - Criterios e estratexias para a selección de obras variadas que inclúan autoras e autores galegos e, en menor medida, do ámbito lusófono a partir da utilización autónoma da biblioteca escolar e pública dispoñible. - Participación activa en actos culturais vinculados co circuío literario e lector. - Expresión da experiencia lectora utilizando progresivamente unha metalinguaxe específica. Apropiación dos textos lidos a través de distintas formas de recreación. - Toma de conciencia e verbalización dos propios gustos e identidade lectora: aclarar os propósitos, activar o coñecemento de base, atender os contidos principais, avaliar a consistencia interna entre os contidos e os coñecementos previos, formular e avali - Mobilización da experiencia persoal, lectora e cultural para establecer vínculos de maneira argumentada entre a obra lida e aspectos da actualidade, así como con outros textos e manifestacións artísticas e culturais. - Estratexias para a recomendación das lecturas en soportes variados, respectando sempre a propiedade intelectual, ou ben oralmente entre iguais, enmarcando de maneira básica as obras nos xéneros e subxéneros literarios. - Lectura guiada. Lectura de obras e fragmentos relevantes da literatura do patrimonio literario galego e, en menor medida, do lusófono, inscritas en itinerarios temáticos ou de xénero, que atravesan épocas, contextos culturais e movementos artísticos. - Estratexias e modelos de construción compartida da interpretación das obras, como discusións, conversas literarias, debates e emisión razoada das opinións persoais coa incorporación progresiva da metalinguaxe específica. - Estratexias de utilización de información sociohistórica, cultural e artística básica para construír a interpretación das obras literarias: achegamento ao contexto, á corrente literaria, ao autor ou autora e establecemento de parentescos literarios. - Relación e comparación dos textos lidos con outros textos orais, escritos ou multimodais, con outras manifestacións artísticas e culturais e coas novas formas de ficción, en función de temas, tópicos, estruturas e linguaxes. Elementos de continuidade e de ruptura. - Estratexias para interpretar obras e fragmentos literarios a partir da integración dos diferentes aspectos analizados e atendendo aos valores culturais, éticos e estéticos presentes nos textos. Lectura con perspectiva de xénero. Visibilización do univers - Lecturas de obras que promovan a defensa dos dereitos humanos e a conciencia ambiental. - Lectura expresiva, dramatización e recitación dos textos atendendo aos procesos de comprensión, apropiación e oralización implicados. - Creación de textos a partir da apropiación das convencións da linguaxe literaria e en referencia a modelos dados (imitación, transformación, continuación etc.).

UD	Título da UD	Duración
5	Estudo da lingua galega	17

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA4.1 - Incorporar procedementos para enriquecer os textos atendendo a aspectos discursivos, lingüísticos e de estilo, con precisión léxica e corrección ortográfica e gramatical, valorando o dominio do sistema fonético-fonolóxico, o uso do léxico tradicional e as construcións morfosintácticas máis xenuínas.	Enriquecer os propios textos. Valorar os diferentes aspectos da lingua galega (fonéticos, morfosintácticos e léxicos)	PE	100
CA4.2 - Revisar os textos propios de maneira progresivamente autónoma e identificar e solucionar os problemas de comprensión lectora utilizando os coñecementos explícitos sobre a lingua e o seu uso.	Ser capaz de corrixir os propios textos e de avanzar na comprensión lectora.		
CA4.3 - Explicar e argumentar a interrelación entre o propósito comunicativo e as eleccións lingüísticas do emisor, así como os seus efectos no receptor, utilizando o coñecemento explícito da lingua e a metalinguaxe específica.	Entender (e aplicar) a relación entre a intención da mensaxe e a elección lingüística.		
CA4.4 - Formular xeneralizacións sobre algúns aspectos do funcionamento da lingua a partir da observación, a comparación e a transformación de enunciados, así como da formulación de hipóteses e a procura de contraexemplos, utilizando a metalinguaxe específica e consultando de maneira progresivamente autónoma dicionarios, manuais e gramáticas.	Entender e ser capaz de explicar algúns aspectos do funcionamento da lingua.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Elaboración de conclusións propias sobre o funcionamento do sistema lingüístico cunha linguaxe específica a partir da observación, comparación e clasificación de unidades comunicativas e do contraste entre linguas. - Diferenzas relevantes e interseccións entre a lingua oral e a lingua escrita atendendo a aspectos sintácticos, léxicos e pragmáticos. - Distinción entre a forma (categoría gramatical) e a función das palabras. A subordinación. A consolidación dos procedementos léxicos (afixos) e sintácticos para a mudanza de categoría. - Relación entre os esquemas semántico e sintáctico da oración composta (subordinada). Observación e transformación de enunciados de acordo con estes esquemas e uso da terminoloxía sintáctica necesaria. - Procedementos de adquisición e formación de palabras. Reflexión sobre as mudanzas no seu significado, as relacións semánticas entre palabras e os seus valores denotativos e connotativos en función do contexto e do propósito comunicativo. - Estratexias de uso progresivamente autónomo de dicionarios e manuais de gramática para obter información gramatical básica. Elaboración de glosarios, recoñecemento de distintos tipos de dicionarios, potenciación das TIC a través do emprego do dicionario d - Promoción dun modelo lingüístico afastado da castelanización e da deturpación para conseguir unha lingua de calidade.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Na ESO, a materia de Lingua Galega e Literatura busca profundar nos coñecementos xa adquiridos durante a Educación Primaria. Igualmente, pretende favorecer as competencias que lle permitan a este escoitar, falar, ler e escribir con adecuación, corrección e creatividade. Por iso a metodoloxía didáctica será nomeadamente activa e participativa, favorecendo o traballo individual e o cooperativo, así como o logro dos obxectivos e das competencias correspondentes. E nos cursos de bacharelato a metodoloxía favorecerá o pensamento autónomo, crítico e rigoroso, o uso de técnicas e hábitos de investigación así como o manexo adecuado da información en diferentes soportes e procedente de distintas fontes. Nesta etapa afondarase nas catro destrezas lingüísticas básicas (entender, falar, ler e escribir) dun xeito integrado e daráselle prioridade a aquelas competencias máis deficitarias do alumnado. As materias lingüísticas, en xeral, contribúen de forma importante ao desenvolvemento e aprendizaxe do currículo por canto que son instrumentos de comunicación, soporte básico do coñecemento, vehículo para as relacións sociais e para a expresión emocional. Neste sentido, para desenvolver o currículo da materia de Lingua Galega e Literatura, seguiranse as orientacións metodolóxicas que pasamos a enunciar:

-A metodoloxía será dinámica e participativa. Así fomentárase e primárase a aprendizaxe por descubrimento e experiencia que dinamiza o grupo-clase e recórrase menos ás exposicións maxistras que poden levar á recepción maquinal de contidos que se asimilan sen a máis mínima reflexión. Por outra banda, consideramos que o traballo individual é preciso en actividades que serven para asentar coñecementos concretos (ortografía, gramática etc.) e tamén noutras que favorecen o autoconhecimento e a expresión dos propios sentimentos (expresión da propia opinión, creación de textos de intención literaria etc.), mais a sociedade actual demanda cada vez máis cidadáns, cidadáns e profesionais que saiban traballar de modo colaborativo, de aí que se traballe tamén con actividades ideadas para seren resoltas en pares, en pequenos grupos ou en gran grupo xunto con outras que implican ao grupoclase. Tamén se levan a cabo actividades que admiten outro tipo de agrupamentos segundo o criterio do/da docente. Se ben para este mester é necesario dispor de aulas amplas ou cun número non excesivo de alumnos, o que non adoita acontecer no noso centro.

-Adoptar un enfoque principalmente comunicativo no ensino e aprendizaxe da lingua, que faga do texto a unidade fundamental que favoreza o emprego do idioma, tanto oralmente como por escrito, en distintas funcións e contextos de uso. Por tanto, as habilidades e estratexias lingüísticas deben ser obxecto de especial atención sen por iso rexeitar a reflexión e o coñecemento do código lingüístico nin renunciar ao dominio das normas e usos gramaticais. Isto lévanos á aprendizaxe a través das competencias, isto é, do saber facer e non só do saber; tal como se recolle na LOMLOE e como recomentan as directrices educativas da Unión Europea. As principais apostas a nivel educativo da Unión Europea son o reforzo de programas que faciliten a aprendizaxe ao longo de toda a vida e o paso da adquisición de conceptos (saber) á adquisición de competencias (saber facer). Esta aprendizaxe ao longo de toda a vida está intimamente relacionada coa posta no punto de mira das competencias clave. Aprender durante todo o noso periplo vital significa estarmos dispostos/as a nos adaptar a novos modelos de aprendizaxe e a novos coñecementos en función das nosas necesidades persoais, sociais, laborais etc., dado que a aprendizaxe das competencias -nomeadamente da lingüística- será constante ao longo de todo o noso percorrido vital.

-Integrar nas unidades ferramentas TIC, a través de actividades que obriguen á busca e ao procesamento de información a través de internet e doutras fontes documentais utilizando tanto medios audiovisuais coma informáticos, enfrontando o alumnado coa tarefa de busca, selección, análise e interpretación da información e axudándolle a desenvolver a súa capacidade crítica con respecto a ela, dado que a sociedade actual require a capacidade de enfrontarse a unha grande cantidade de información.

-Traballar de maneira coordinada co profesorado de cada grupo, co obxecto de proporcionar un enfoque multidisciplinar do proceso educativo. Estas liñas metodolóxicas xerais, coincidentes co que se enuncia no Decreto, concréntanse en estratexias, medidas e accións coa finalidade de posibilitar a aprendizaxe do alumnado e o logro dos obxectivos de cada etapa. Achegamos a continuación unha relación esquemática -non exhaustiva- que dá conta dalgunhas desas estratexias, medidas e accións:

- 1.Actividades diversificadas e organizadas por niveis de dificultade de modo que fomenten a autonomía dos alumnos e estimulen a iniciativa persoal.
- 2.Actividades que impliquen participación, tanto a nivel individual como en parella ou en grupo reducido, de xeito que favorezan o intercambio respectuoso de ideas e o espírito crítico e cooperativo.
- 3.Aprendizaxe cooperativa, tanto en actividades dos propios libros de texto coma en proxectos específicos que o profesorado propón, este tipo de aprendizaxe permite ao alumnado traballar máis dunha competencia ao mesmo tempo. En todos os casos, estes traballos deben ser pautados polo docente, tanto para a súa elaboración como para a presentación dos mesmos.
- 4.Aprendizaxe-investigación fóra da aula que favorece a iniciativa emprendedora e aproxima o alumnado á realidade social e cultural da súa contorna.

5. Atención necesaria e específica á oralidade dado o perfil sociolingüístico do alumnado que, ademais, non percibe esta competencia como un dos aspectos fundamentais da materia.
6. Modelo discursivo e expositivo combinado co modelo máis experimental: exemplos cotiáns, actividades prácticas e experienciais, descubertas a partir dos textos, etc.
7. Fomento da lectura na aula e fóra dela para tentar crear lectores e lectoras competentes e implicados no proceso de lectura: textos literarios e non literarios, escritos ou orais. Os libros de lectura deben axeitarse á idade dos alumnos e alumnas e na medida do posibles aos seus gustos.
8. Fomento da creatividade (contos, poemas, etc.) e participación en concursos, revistas ou outros soportes.
9. Promoción da consulta de fontes de información, tanto en medios tradicionais coma aplicando as novas tecnoloxías.
10. Emprego de recursos do propio centro (biblioteca escolar, exposicións, etc.) e da súa contorna.
11. Mecanismos de reforzo, que se deberán pór en práctica cando se detecten dificultades de aprendizaxe.
12. Propiciación de dinámicas que impliquen o alumnado e o leven á participación na planificación e avaliación das súas propias actividades.
13. Fomento da tolerancia, promovendo un clima civilizado e de respecto nos diálogos, ideas, puntos de vista, actitudes, crenzas propias e alleas (educación en valores).

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
LIBRO DE TEXTO: Lingua galega e literatura, 4º ESO, editorial Xerais. ISBN
Exercicios e actividades elaborados polo propio docente.
Selección de textos literarios (poéticos, narrativos e teatrais) para a súa lectura e análise.
Libros de lectura.
Libros e obras de consulta da biblioteca.
Prensa cotiá.
Dicionarios en papel e dixitais.
Páxinas web e blogs sobre aspectos literarios, históricos ou sobre temas de actualidade.
Aula virtual da materia elaborada polo propio docente e con contidos diversos.

Todo o alumnado que cursa esta materia dispón de diversos tipos de dicionarios (lingua galega, bilingües, sinónimos e antónimos), manuais de consulta, material audiovisual e informático dentro da súa aula (as aulas teñen acceso a Internet).

Na biblioteca escolar do centro, á parte do material informático (varios ordenadores de sobremesa), tamén teñen á súa disposición prensa escrita (diferentes xornais e revistas), outro material de consulta e numerosas obras literarias de ficción.

É indispensable que @ alumn@ dispoña do libro de texto fixado polo Departamento. Debe asistir á clase con el e dispoñer del na súa casa para o estudo e a realización das tarefas que, a partir do libro, se lle sinalen.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Nas dúas primeiras semanas do curso realizarase unha proba de avaliación inicial para verificar o nivel co que chega o alumnado a cada curso, para saber cal é a situación media da aula e ao mesmo tempo podermos detectar posibles necesidades de reforzo, apoio ou outras medidas.

Canto ao modelo de avaliación inicial, empregarase un modelo de proba bastante parecido en todos os cursos, pero centrándose no grao mínimo esixible en cada un dos cursos. A proba constará das seguintes partes:

-Avaliación da competencia comunicativa: actividades de comprensión e expresión a partir dun texto, habitualmente

escrito, pero tamén pode ser oral.

-Cuestión sinxelas sobre contidos impartidos nos cursos anteriores: lingua, sociolingüística e literatura.

-Cuestións de tipo máis persoal que axuden a descubrir as potencialidades do alumnado: preferencias, afeccións, aptitudes... todo aquilo que nos axude a deseñar actividades que poidan ser do seu agrado e así conseguir a súa motivación.

-Breve cuestionario sobre o uso da lingua galega nos diferentes ámbitos: familiar, educativo...

Esta avaliación inicial deberá servir, entre outras cousas, para detectar as deficiencias máis evidentes en canto ás destrezas lingüísticas máis básicas: entender, expresar, ler e escribir. A partir desta información deseñaremos as actividades para o desenvolvemento do currículo.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	25	10	10	40	15	100
Proba escrita	100	0	0	100	100	80
Táboa de indicadores	0	100	100	0	0	20

Criterios de cualificación:

Ao longo do curso haberá tres sesións de avaliación. En cada unha delas concederáselle o valor concreto e detallado a cada procedemento e instrumento de avaliación aplicado a cada competencia avaliable.

A puntuación mínima esixida para superar a avaliación será de 5 puntos, que, no caso de 4º de ESO, se obterán do xeito seguinte:

-O 80% da puntuación de cada avaliación virá das probas escritas (polo menos unha por avaliación) realizadas sobre as UD das que consta o curso. O peso de cada unha delas está detallado no apartado 3 desta programación.

Neste 80% está incluído un libro de lectura por avaliación que forma parte, como xa se indicou, da UD número 4. Comprobarase que o libro foi lido e entendido polo alumnado mediante un control de lectura ou un traballo sobre o mesmo. Cabe engadir que o profesorado da materia pode optar por un único título para todo o alumnado ou por unha lista de libros, máis ou menos estensa, para permitir que cada rapaz/a escolla un.

-O 10% da puntuación virá da UD número 2 e avaliará a competencia en comunicación oral mediante unha exposición oral sobre un tema predeterminado. A rúbrica para corríxila será coñecida polo alumnado.

-Outro 10% da puntuación virá da UD número 3 e avaliará a competencia en comunicación escrita. Esta porcentaxe abarcará tanto a elaboración de texto escrito como a realización de pequenos proxectos. As rúbricas para corríxilos serán coñecidas polo alumnado.

Cómpre engadir que o alumnado desenvolverá todas as tarefas desta materia en lingua galega e, no caso das probas de avaliación escritas, ademais dos criterios de cualificación específicos de cada unha, aplicarase unha penalización de nota por incorreccións lingüísticas que no caso de 4º de ESO non superará 1 punto de rebaixa.

A nota final ordinaria obterase a partir da media aritmética da cualificación das tres avaliacións. Non se modificarán as porcentaxes para non alterar o peso de cada CA, tanto en cada avaliación como na cualificación final.

A fin de curso, antes da avaliación ordinaria, haberá unha última proba para permitir a aqueles alumnos/as que non acadaron as CA necesarias para superar o curso poidan facelo. A cualificación que obteñan nesta proba suporá o 100% da nota final.

Criterios de recuperación:

Ao principio de curso, e seguindo a nova lexislación, elaboraranse os PLANS DE RECUPERACIÓN DO ALUMNADO QUE PROMOCIONA CON MATERIAS PENDENTES (no caso de ter pendente 3º ESO procederase igual que nos dous cursos anteriores) e mais o PLAN DO ALUMNADO REPETIDOR.

Á parte disto, e unha vez feita a primeira avaliación, aplicaráselle tamén medidas de reforzo a todo aquel alumnado que se vexa susceptible de ter dificultades para seguir con éxito a materia. Non obstante, se se ve que o alumno/a

non acada o aprobado por motivos asociados á súa actitude (o máis frecuente é que non entrega as tarefas pedidas e que non acada o mínimo esixido nas probas escritas) ou está moi cerca de conseguir superar a materia (estamos falando de suspensos altos, cualificacións que rondan os 4 puntos) esperarase á segunda avaliación porque soe tratarse de persoas que unicamente necesitan adaptarse á marcha do curso.

Para aquel alumnado que non consegue superar as diferentes avaliacións a pesar das medidas de reforzo que se lle aplicaron durante o curso deben habilitarse diferentes opcións. Neste caso cabe insistir no feito de que, ao coincidir novamente (como xa ocorrera no pasado ano) a 3ª avaliación ordinaria e mais a extraordinaria, non contaremos cun tempo para dedicarlle unicamente ao alumnado suspenso.

Nesta situación cómpre realizar as avaliacións finais de todo o alumnado (aprobado e suspenso) de maneira que queden días para permitir que aqueles/as rapaces/as que teñan toda a materia sen superar, poidan obter o aprobado realizando, polo menos, un exame xeral que suporía o 100% da nota. Esa porcentaxe reduciríase ao 90% se o alumno/a fixo correctamente as actividades de reforzo que se lle foron subministrando durante o curso.

En caso de rapaces/as que teñan un suspenso derivado do pouco traballo feito durante o curso, o profesor/a da materia, a fin de facilitar que poidan acceder ao aprobado, pode tamén permitir que se entreguen, nestes últimos días, as tarefas, exposicións... que ou ben non se fixeron durante o curso ou ben foron elaboradas descoidadamente e presentan multitude de erros.

6. Medidas de atención á diversidade

Tanto polo seu nivel académico coma polos seus intereses e grao de motivación, polo seu ritmo de traballo e estilo de aprendizaxe, polos coñecementos previos, experiencias, etc. os alumnos e alumnas son moi diversos. Por iso os docentes debemos educar en e para a diversidade en cada grupo-clase do centro educativo. Por outra parte, cada vez máis, contamos nas nosas aulas cun maior número de alumnado con necesidades específicas de apoio educativo. Segundo o Decreto 86/2015 debemos incluír dentro desta denominación aqueles alumnos e alumnas:

- Con dificultades específicas de aprendizaxe.
- Con trastorno por déficit de atención e hiperactividade (TDAH).
- Con altas capacidades intelectuais.
- Obrigados/as a incorporarse tardiamente ao noso sistema educativo.
- Con condicións persoais ou de historia escolar que así o recomenden.

Para poder incorporar ás aulas toda esta variedade de alumnado, contaremos co asesoramento e colaboración do Departamento de Orientación e co equipo docente. Decidirase así que alumnado da ESO precisa dunha Adaptación Curricular, que alumnado precisan da profesora de Apoio, en que cursos é máis necesario facer desdobres e que alumnado precisa dun seguimento máis individualizado para podermos facilitar a súa mellora académica.

Todas estas medidas axudan a conseguir que o alumnado que as recibe poida alcanzar os obxectivos programados, pero está claro que ás veces son insuficientes porque para atender adecuadamente todas as realidades que atopamos na aula precisamos ratios moito máis reducidas que as actuais. Así e todo, as medidas de atención á diversidade (apoios, programas de reforzo, desdobres, etc.) son as que dan un plus de calidade a un sistema educativo público.

Polo que respecta ás medidas de aula, é o profesorado quen debe planificar outras estratexias e actividades (en colaboración co equipo docente e atendendo ás pautas indicadas polo Departamento de Orientación- que faciliten a integración das alumnas e alumnos con necesidades específicas e axuden á consecución dos obxectivos previstos; entre estas medidas cabe salienta:

- Traballo en proxectos que faciliten a integración.
- Tarefas en grupo (agrupamentos variados e flexibles).
- Recursos complementarios de reforzo e ampliación, orientados ao perfil do alumno.
- Utilización dos materiais de diversificación que inclúen os proxectos editoriais.
- Medidas de intervención que traten de paliar as dificultades inherentes ao trastorno diagnosticado, tendo en conta o informe da avaliación psicopedagóxica.
- Control de apuntamentos e axenda e asemade recordatorio da entrega de tarefas, datas de controis, etc.)
- Atención especial nos exames: marcar claramente -e mesmo destacar- as preguntas e as diferentes ordes, controlar que se entenden as instrucións, tempo extra, etc.
- Lecturas guiadas nos temas de contidos -na aula ou fóra dela- coas anotacións oportunas, esquemas, resumos, etc.
- Tarefas de recuperación adaptadas.
- Disposición adecuada ás necesidades no espazo da aula: lugar da mesa e compañeiros.
- Potenciación de actividades voluntarias para alumnos con intereses ou capacidades altas.
- Outras que o profesorado e/ou equipo docente considere para cada caso concreto.

De se dar o caso de contarmos entre nós con alumnado que estea diagnosticado con Trastorno por Déficit de Atención e Hiperactividade (TDAH) ou con Trastorno do Espectro Autista poñeremos a funcionar os protocolos de

actuación específicos que están diseñados e publicados pola Consellería de Educación (www.educonvives.gal) e que sintetizamos aquí:

PROTOCOLO DE CONSENSO SOBRE TDAH

<http://www.edu.xunta.gal/portal/node/12908>

Orientacións para a intervención psioeducativa:

- Escolarizar o alumnado con TDAH nas aulas ordinarias, desenvolvendo as medidas de atención á diversidade adaptadas ás súas necesidades.
- Ter en conta as medidas de atención á diversidade recollidas no Plan de Atención á Diversidade e no Plan de Convivencia do centro educativo.
- O alumnado con TDAH debe estar sentado cerca da mesa do profesorado e ao lado de compañeiras ou compañeiros que lle sirvan de modelo de tranquilidade, de orde e de axuda.
- Adaptar o currículo ás capacidades, estilo de aprendizaxe e necesidades do alumnado.
- Utilizar apoios e reforzos visuais na instrución oral. - Adaptar as probas de avaliación (preguntas curtas e claras, exame oral, máis tempo, un por día, deixar suficiente espazo entre as preguntas, pedir que o revise antes de entregalo).
- Uso da axenda: anticipar datas de exames, material a utilizar, contidos, datas traballos, etc.
- Empregar o reforzo positivo ante a boa conduta e non so o castigo.

PROTOCOLO TRATAMENTO EDUCATIVO DO ALUMNADO CON TRASTORNO DO ESPECTRO AUTISTA

<http://www.edu.xunta.gal/portal/node/18477>

Orientacións para a intervención psioeducativa:

- A escolarización debe realizarse, preferentemente, en centros ordinarios.
- O rexistro nunha axenda das tarefas que ten que facer e dos materiais que precisa, garantindo a coordinación do profesorado e da familia.
- O apoio visual permanente e coherente, que clarifique as explicacións.
- A utilización dunha linguaxe clara, precisa (de poucas palabras) e sen uso de dobres sentidos, sentidos figurados ou ironías.
- A garantía de que se comprenden as ordes e normas xerais da aula, o que, ás veces, require dirixirse explicitamente ao alumnado e adaptarse ao seu nivel de comprensión.
- Reducir o nivel de complexidade das actividades, e que teñan un principio e un fin claros.
- Empregar reforzadores suficientemente poderosos e recoñecer pequenos logros adquiridos, para manter motivado o alumnado.
- Adaptar as probas de avaliación (preguntas curtas e claras, exame oral, máis tempo, un por día, deixar suficiente espazo entre as preguntas, pedir que o revise antes de entregalo).

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5
ET.1 - Comprensión lectora	X	X	X	X	X
ET.2 - Expresión oral e escrita	X	X	X	X	X
ET.3 - Comunicación audiovisual		X	X	X	X
ET.4 - Competencia dixital		X	X		
ET.5 - Emprendemento social e empresarial		X	X		
ET.6 - Fomento do espírito crítico e científico		X	X	X	
ET.7 - Educación emocional e en valores	X	X	X	X	X
ET.8 - Igualdade de xénero	X	X	X	X	X

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5
ET.9 - Creatividade		X	X		

Observacións:

Os temas transversais son moi relevantes tanto na educación como no desenvolvemento persoal do alumnado; unha maneira de utilizalos na nosa materia sería a seguinte

Comprensión Lectora: Lectura de textos de varios tipos ao longo do curso.

Expresión Oral e Escrita: Elaboración de distintos traballos (literarios, ensaísticos...) ao longo do curso e de exposicións orais.

Competencia dixital: Creación de presentacións en formato dixital para acompañar as exposicións. Entrega de traballos na Aula virtual.

Emprendemento social e empresarial: Maquetación dos traballos utilizando programas adecuados á etapa. Creación de vídeos curtos utilizando programas sxisxelos.

Fomento do espírito crítico e científico: Analizar obras literarias de maneira crítica e elaborar pequenos traballos de investigación.

Educación emocional e en valores: Lectura e elaboración de textos literarios, poéticos e narrativos.

Igualdade de xénero: Este tema transversal debe afectar a todas as unidades didácticas.

Creatividade: Elaboración de textos literarios.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Actividades de celebración do Samaín	Creación e lectura de relatos e poemas, realización e presentación de vídeos con esta temática, postas en escena no Salón de Actos, exposicións na Biblioteca de textos variados	X		
Actividades de celebración do Nadal	Cantos de Panxoliñas, Cantos de Reis, creación e lectura de relatos, postas en escena no Salón de Actos	X		
Actividades de celebración do entroido	Exposicións de diferentes celebracións do entroido en Galicia (entroido de Laza, encontros de Xenerais no Val do Ulla...), disfraces no propio centro...		X	
Celebración do Día das Letras Galegas	Análises d@ autor/ra homenaxead@ dende diferentes ópticas, concursos, recitais, realización e presentación de vídeos, postas en escena no Salón de Actos			X
Asistencia a espectáculos teatrais fóra do Centro	Esta actividade depende, como é obvio, da oferta coa que contemos.	X	X	X
Encontros con escritores ou outras persoas pertencentes ao eido da cultura galega	Charlas-coloquio con escritores/as (son especialmente interesantes aquelas que se fan cos autores/as de libros de lectura coñecidos polo alumnado), conferencias sobre temas de actualidade...	X	X	X
Roteiros e Casas- Museo	Por exemplo o roteiro de "A Esmorga" en Ourense; trátase dun percorrido moi interesante, pero que o é máis para o alumnado se acaba de ler o libro.	X	X	X
Celebración de datas sinaladas (Día de Rosalía de Castro, Día do libro...)	Con exposicións, charlas...	X	X	X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Participación en certames literarios	Cabe comentar que os certames literarios en que participa o noso alumnado poden ser organizados polo propio centro ou fóra del.	X	X	X

Observacións:

Estas actividades serven en todos os casos para traballar os estándares de aprendizaxe concretos e trasversais que se desenvolven ao longo do curso. A maioría destes estándares están presentes en cada unha das actividades. Ademais axudan a desenvolver as competencias e destrezas como, por exemplo, a Comunicación Lingüística (Exposición Escrita, Exposición Oral, Comprensión Oral e Escrita).

É un xeito de traballar e aprender dunha forma motivadora. Sempre que realizamos estas tarefas observamos entusiasmo, ganas e motivación. Estas tarefas axudan á eliminación de prexuízos e a traballar en equipo. Neste Centro son moitas e variadas as actividades extraescolares levadas adiante e, como vemos a boa aceptación e o alto grao aprendizaxe por parte de alumnado e profesorado, seguimos adiante e intentando mellorar día a día, non obstante aínda que temos previstas algunhas das actividades, ímolas deseñando en cada trimestre dependendo das posibilidades que teñamos. Supón un enorme esforzo para o persoal docente a realización das mesmas e non só depende da súa dispoñibilidade, son moitos os factores externos que poden determinar a realización das mesmas, por iso preferimos ser previsores e ílas deseñando pouco a pouco guiándonos polo desenvolvemento dos estándares de aprendizaxe, polos gustos do alumnado e polas posibilidades económicas e de dispoñibilidade de todas as partes participantes.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Metodoloxía empregada
Mantívose a coherencia entre contidos, criterios de avaliación e adquisición de competencias. A distribución de contidos ao longo das avaliacións foi adecuada e permitiu chegar a impartir a totalidade do currículo.
Os resultados académicos foron satisfactorios e o alumnado, independentemente das características particulares de cada un/unha, conseguiu as competencias esperadas.
Consegiuse un ambiente motivador na aula e potenciouse a participación, o diálogo e a reflexión dentro da aula.
Respectouse o alumnado e demostrouse sensibilidade ante os seus problemas e as súas diferenzas tanto culturais, como de procedencia.
As probas de avaliación foron corrixiadas no prazo establecido, entregadas ao alumnado para analizalas e comentalas na clase.
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Aproveitáronse todos os recursos existentes na aula (ordenador, pantalla dixital, dicionarios...) para lograr un proceso de ensino-aprendizaxe máis interactivo e efectivo.
Medidas de atención á diversidade
Atendeuse adecuadamente a diversidade do alumnado e aplicáronse os protocolos correspondentes.

Coordinación co resto do equipo docente e coas familias ou as persoas titoras legais
Mantívose unha colaboración cercana co resto do equipo docente da aula para coordinarse en todo canto fose posible e así evitar repeticións innecesarias, posibles confusións derivadas do uso de dúas terminoloxías diferentes etc.
Participouse no Plan lector do centro e en actividades programadas por outros grupos ou equipos docentes (EDLG, Equipo de Biblioteca etc.).
Mantívose contacto regular coas familias para seren informadas de todo o proceso de ensinoaprendizaxe das fillas ou fillos.

Descrición:

Ao finalizarmos cada unha das avaliacións faremos unha análise dos resultados acadados en todos os cursos e, de ser preciso, estudaremos as posibilidades de mellora para poñérmolas en práctica se for posible.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

A xefa de departamento da materia de Lingua galega e Literatura elaborará, ao rematar cada curso escolar, a correspondente memoria de departamento esixida por lei e, a partir dela, o Departamento extraerá os datos pertinentes e concretará as propostas de mellora que se consideren necesarias.

Tamén parece conveniente comparar os resultados obtidos nesta materia cos das outras (sobre todo as materias do bloque lingüístico) por se se tivese que facer algunha corrección tanto nos contidos como na metodoloxía empregados.

Finalmente, sempre é adecuado atender as suxestións que nos poidan facer dentro da comunidade educativa: os propios compañeiros/as, o equipo directivo, as familias e, por suposto, o alumnado.

9. Outros apartados